

Uudenmaan ELY-keskus
PL 36
00521 Helsinki

Asia: HELSINKI, Esitys luonnonsuojelulain 47 §:n nojalla erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan rajaamisesta

Pro Lapinlahti mielenterveysseura ry (Pro Lapinlahti) esittää Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle erittäin uhanalaisen ja erityisesti suojeltavan kirvelilattakoin (*Depressaria chaerophylli*) säilymiselle tärkeiden esiintymispaikkojen rajaamista Lapinlahden sairaalapuiston alueella luonnonsuojelulain (1096/1996) 47 § perusteella.

Tausta

Helsingin 20. Länsisataman kaupunginosassa sijaitseva noin kahdeksan hehtaarin Lapinlahden sairaalapuisto rakennuksineen on Helsingin kaupungin omistuksessa. Alueella on voimassa vuonna 2012 vahvistettu rakennusten ja puiston arvot turvaava ja alueen kehittämistä ohjaava asemakaava.¹ Asemakaavassa sairaalapuisto on määritelty historialliseen sairaalakokonaisuuteen liittyväksi historian, puistokulttuurin, maisemakuvan ja kasvillisuuden kannalta arvokkaaksi julkiseksi puistoksi (VP/s). Kaupunki on kuitenkin vuonna 2019 käynnistänyt suunnittelukilpailun Lapinlahden sairaalapuiston alueen tulevaisuudesta. Kilpailuohjelman mukaan alueelle suunnitellaan asemakaavamuutosta, joka sallisi lisärakentamista puistoon.

C.L. Engelin suunnittelema sairaala valmistui vuonna 1841 ja sen ympärille suunniteltiin sairaalatoimintoja tukeva promenadipuisto ajan maisemapuistoihanteiden mukaisesti. Puistorakentaminen alkoi heti sairaalan valmistuttua, ja kohta puistoalue kattoi koko silloisen Lapinniemen. Karuun kalliomaastoon rakennettiin upea puistokokonaisuus. Lapinlahden sairaalapuiston vanhimmat kerrostumat ovat 1800-luvulta, ja se on siten yksi Helsingin vanhimmista puistoista.

Lapinlahden sairaalapuistossa luonnon biodiversiteetti on poikkeuksellisen monipuolinen. Puiston kasvillisuus- ja luontoarvoista on tehty erillisiä selvityksiä.² Viljelyjäänteinä sairaalapuistossa on Suomessa harvinaisen mukulakirvelin (*Chaerophyllum bulbosum*) esiintymispaikkoja. Kasvi mainitaan villiintyneen puistossa jo vuodesta 1884 alkaen. Aikaisemmin myös kirvelinauriiksi nimetty mukulakirveli on erityisesti suojeltavan kirvelilattakoin isäntäkasvi (Kuva 1). Mukulakirveli on Helsingissä luokiteltu vaarantuneeksi lajiksi.³

Uudenmaan ELY-keskuksen toimeksiannosta tehdyssä selvityksessä puistosta on löydetty mahdollisesti Suomen laajin mukulakirvelikasvusto ja erittäin uhanalainen kirvelilattakoi (*Depressaria chaerophylli*).⁴ Mukulakirvelin esiintymät Herttoniemessä ja Munkkivuoressa ovat hävinneet

¹ Lapinlahden sairaalan asemakaava nro 12046 (2012)

² Ks. esim. Mustiala, V.: *Lapinlahden sairaala-alueen puu- ja ruohovartinen kasvillisuus ja kasvisto*. Helsingin kaupungin rakennusviraston viherosaston selvityksiä 2000:11 ja Lapinlahden sairaalan puistoalue: suojelutavoitteet ja jatkosuunnittelun ohjeistus. Maisemasuunnittelu Hemgård, 2004.

³ Kurtto, A. ja Helynranta, L. 1998: Helsingin kasvit. Yliopistopaino, Helsinki. 400 ss.

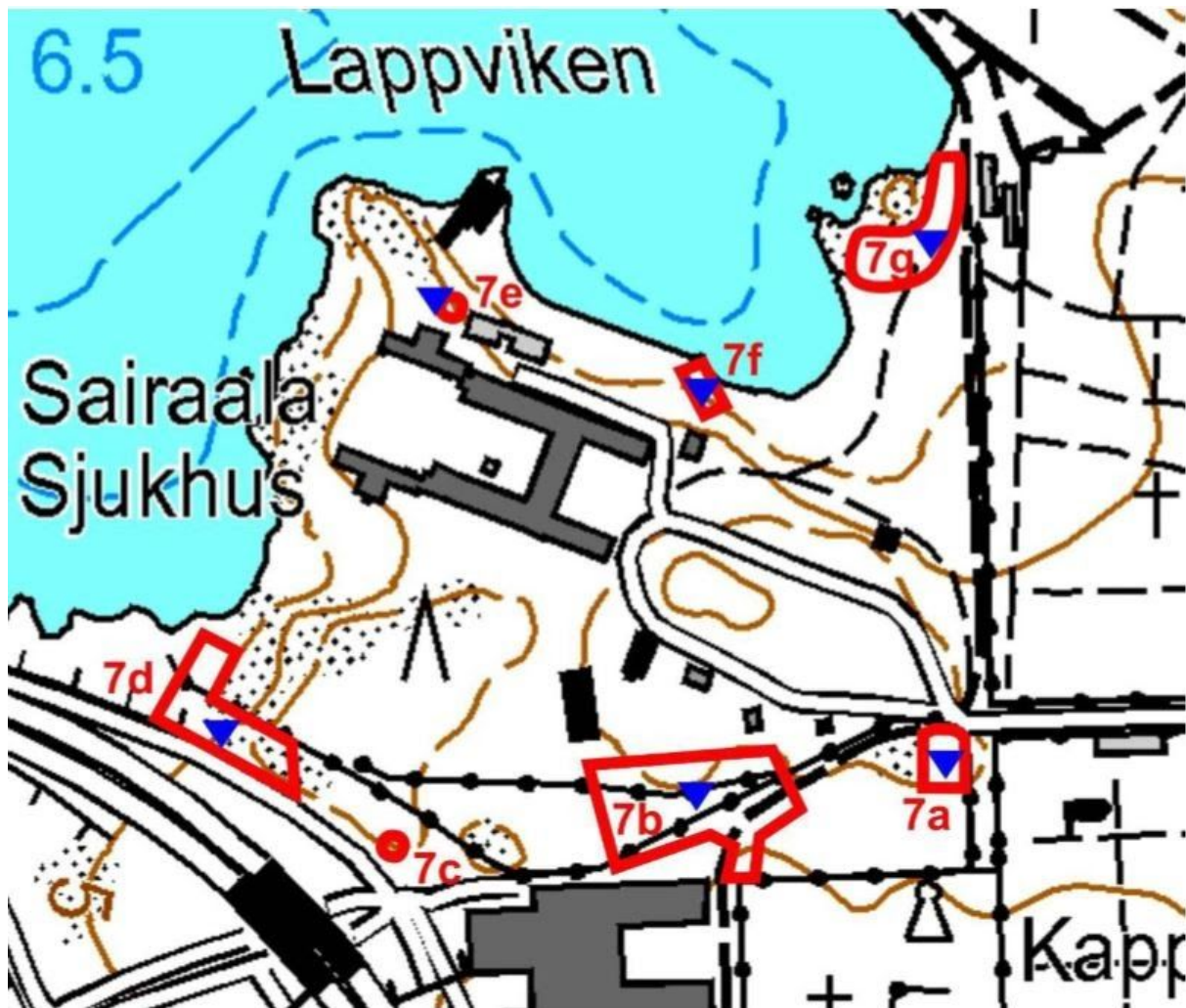
⁴ Sundell, P. ja Nupponen, K.: *Kirvelilattakoiselvitys Helsingissä ja Inkoon Fagervikissa 2011*. Faunatica Oy, 2011

viimeisten parinkymmenen vuoden aikana, mikä tekee Lapinlahden esiintymien suojelemisen entistä tärkeämmäksi. (Liite 1).



Kuva 1. Mukulakirveli (*Chaerophyllum bulbosum*)

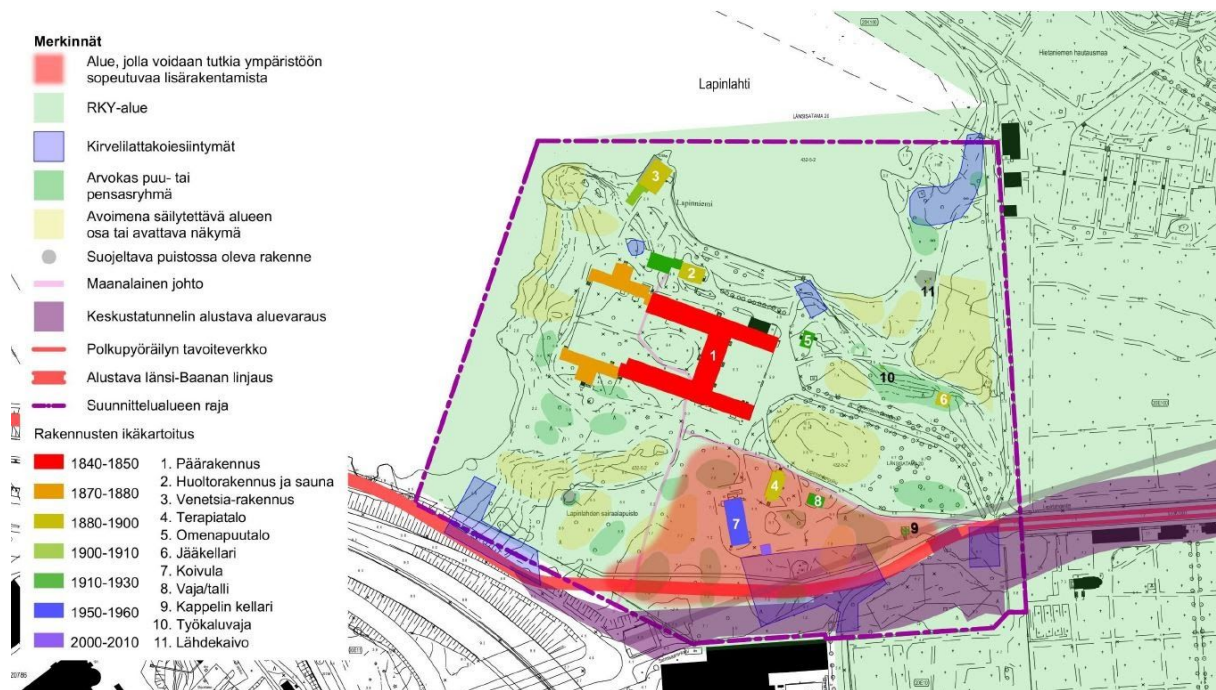
Suomesta tunnetaan yhteensä vain neljä kirvelilattakoin esiintymää. Helsingin Lapinlahden ja Inkoon Fagervikin lisäksi esiintymiä tai niihin viittaavia havaintoja tunnetaan Turusta (1993) ja Kaarinasta (1996). (Liite 1). Vuoden 2011 kirvelilattakoiselityksessä (Liite 1) perhoslaji todettiin vain Helsingin Lapinlahdessa ja Inkoon Fagervikissä. Lapinlahdessa esiintymiä todettiin erityisesti puiston etelälaidassa (kuva 2), jonne lisärakentaminen kilpailuohjelmassa ohjataan. Lapinlahden alueella jokaisessa mukulakirvelin esiintymispaikassa todettiin myös kirvelilattakoin toukkia (paitisi pistemäisessä mukulakirveliesiintymässä 7c). Vuoden 2011 jälkeen mukulakirvelin esiintymät 7e ja 7f ovat puistotöiden yhteydessä hävinneet. Esiintymäalueella 7g ei viime vuosina ole enää tehty silmämääräisiä mukulakirvelihavaintoja.



Kuva 2. Lapinlahden mukulakirvelikasvustojen (punaiset viivat) ja kirvelilattakoiesiintymien (siniset kolmiot) sijainnit (Liite 1)

Helsingin kaupunkiympäristölautakunta on 11.12.2018 todennut, että uhanlaisen kirvelilattakoin esiintymien turvaaminen on keskeistä. Tästä poiketen, Lapinlahden alueen suunnittelukilpailuun sisältyvä mahdollisuus lisärakentamiseen luo selvän uhan kirvelilattakoin pääesiintymille puiston alueella. Kilpailuohjelman mukaan lisärakentaminen puiston eteläreunaan on mahdollista. Lisärakentamiselle osoitetulla alueella on puiston merkittävimmät jäljellä olevat kirvelilattakoin ja mukulakirvelin esiintymispaikat 7b ja 7d. Uhkana on, että lisärakentaminen puistossa siihen liittyvine pysäköinti- ja huoltotiloineen sekä rakennusaikaiset järjestelyt ja lisärakentamisen edellyttämät kunnallistekniset kaivutyöt työntyvät uhanalaisen kirvelilattakoin esiintymispaikoille tuhoten niitä..

Lapinlahden alueen suunnittelukilpailussa lisärakentamisen alueeksi on määritelty koko puiston merkittävin mukulakirvelin ja kirvelilattakoin esiintymä 7b. (Kuva 3)



Kuva 3. Lapinlahden alueen kilpailuohjelmassa määritelty lisärakentamisen alue (Lapinlahden sairaala). Suunnitteluperiaatteet. Kymp/Maka/Aska 20.11.2018)

Lapinlahden sairaalapuistossa esiintyvä kirvelilattakoi on luonnonsuojeluasetuksen (160/1997) liitteen 4 mukainen uhanalainen ja erityisesti suojeltava laji. Luonnonsuojelulaissa mainittu erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan hävittämiskiello tulee kuitenkin voimaan vasta sitten, kun esiintymä on viranomaisen toimesta rajattu ja rajaus annettu tiedoksi maanomistajalle.

Asemakaava ja Lapinlahden alueen kilpailuohjelma eivät muodosta riittävää suojaa puistoalueen kirvelilattakoin esiintymille. Täten esitämme että erityisesti suojeltavan kirvelilattakoin esiintymispaikat, joissa esiintyy 100 tai enemmän mukulakirvelin kukintovartta, rajataan luonnonsuojelulain 47 § perusteella seuraavasti:

Kartan kohde 7a: Itäpää P 6674590, I 3384490; länsipää P 6674590, I 3384470

Kartan kohde 7b: Itäpää P6674570, I 3384420; länsipää P 6674550, I 3384320

Kartan kohde 7d: Kaakkoispää P 6674570, I 3384180; luoteispää P 6674630, I 3384140

Esitys

Pro Lapinlahti ry esittää, että ELY-keskus rajaa yllä mainittut kolme kirvelilattakoin esiintymispaikkaa luonnonsuojelulain 47 §:n 3 momentin mukaisesti ja antaa tästä tiedon alueen omistajalle. Mahdollisesti vaadittavien lisätutkimusten ja esiintymisalueiden rajaamisen ajaksi puiston alueelle tulee asettaa vaarantamiskiello.

Helsingissä, 11. maaliskuuta 2020

Katja Liuksiala
puheenjohtaja
Pro Lapinlahti mielenterveysseura ry

Nonni Mäkikärki
toiminnanjohtaja
Pro Lapinlahti mielenterveysseura ry

Liitteet:

1. Sundell, P. ja Nupponen, K.: *Kirvelilattakoiselvitys Helsingissä ja Inkoossa 2011*. Faunatica Oy, 2011